

12.9.2024 työpajan tulokset – Kunnilla ja PlastLIFElla yhteinen tavoite: vähennetään muoviroskan määrää paikallistasolla

08.10.2024

Tekijät: Inkeri Saarenaho & Annika Markuksela

Suomen Muovitekartan toimeenpanoa edistävä PlastLIFE-hanke järjesti 12.9.2024 työpajan muovin kestävästä kiertotaloudesta kiinnostuneille kuntien työntekijöille. Työpajan tavoitteena oli pohtia, mitä kunnat ja PlastLIFE voivat tehdä Suomen Muovitekartan toimeenpanon edistämiseksi sekä kestävä muovisuhteen kehittämiseksi. Työpajan teemat, roskaantumisen ehkäiseminen sekä muovien uudelleenkäyttö, ovat keskeisessä osassa muovien kiertotaloudessa. Valitut teemat pohjautuivat vuonna 2023 toteutettuun kyselyyn, jossa kartoitettiin kuntien näkemyksiä kiinnostavimmista muovien kestävä kiertotalouden aihepiireistä sekä yhteistyömahdollisuuksista PlastLIFE-hankkeen kanssa. Työpajaan osallistui 30 henkilöä eri kunnista ja organisaatioista.

PlastLIFE on laaja kansallinen yhteistyöhanke muovien kiertotalouden edistämiseksi. Hankkeen tavoitteena on saavuttaa kestävä muovien kiertotalous Suomessa vuoteen 2035 mennessä, toteuttaen samalla kansallista Muovitekartta-ohjelmaa. Vuosien 2022–2029 aikana toimiva hanke on saanut rahoitusta EU:n LIFE-ohjelmasta.

| plastlife.fi | [#plastlife](https://twitter.com/plastlife) |

LIFE21-IPE-FI-PlastLIFE

PlastLIFE-hanke saa EU:n LIFE-ohjelmasta rahoitusta, jolla hankkeen materiaalit on tuotettu. Materiaalien sisältö edustaa ainoastaan hankkeen omia näkemyksiä, joista CINEA/Euroopan komissio ei ole vastuussa.

Roskaamattomuus kunnan agendaksi

Suomen Muovitiekartan¹ sekä PlastLIFE-hankkeen yhtenä tavoitteena on vähentää ympäristön roskaantumista ja muovien aiheuttamia ympäristöhaittoja vuoteen 2030 mennessä. Roskainen ympäristö vähentää viihtyisyyttä, ja lisäksi siitä aiheutuu muita negatiivisia vaikutuksia: roskien määrä lisää kuntien kustannuksia, sillä ympäristön puhtaanapito on kuntien vastuulla. Kuntakyselyn perusteella kunnat kaipaavat tukea roskaamattoman ympäristön edistämiseen, ja PlastLIFEn järjestämä kuntatyöpaja tarjosi yhteisen tilan pohtia vaikuttavia keinoja roskaamisesta aiheutuvan haasteen selättämiseksi. Esitykset erilaisista kampanjoista ja toimenpiteistä alustivat käsiteltävää teemaa:

Johanna Kaunisto kertoi PlastLIFEssa toteutetusta somekampanjoinnista. Ylen miljoona roskapussia -kampanjan avulla kerättiin 167 roskapussia, mikä ylitti kampanjalle hankkeessa asetetun tavoitteen.

Anna-Riina Mustonen ja Kati Kauppi esittelivät Rosgis-sovellusta ja siihen liittyvää yhteistyötä Helsingin kaupungin kanssa. Yhteistyö tukee kaupungin tavoitetta hillitä roskaantumista, ja kaupungin edustaja on ollut mukana sovelluksen suunnittelukokouksissa.

Milla Stenström kertoi Helsingin kaupungin useasta kärkihankkeesta koostuvasta Roskaantumisen hillintä -toimenpideohjelmasta, joka tarttuu kaupungin roskaamisongelmaan monipuolisin keinoin.

Kiia Palo esitteli Pidä Saaristo Siistinä ry:n Mahanpuruja muovista -viestintäkampanjaa, jonka värikkäät tarrat hulevesikaivoissa ja roska-astioissa kannustavat kansalaisia pohtimaan oman käyttäytymisensä vaikutusta roskaamiseen ja kierrättämään roskat asianmukaisesti.

---

¹ Ympäristöministeriö 2022: Muovitiekartta 2.0 Vähennä, vältä, kierrätä ja korvaa.

Roskaton kunta

Kuntatyöpaja: Konkreettiset esimerkit roskattoman kunnan edistämiseen

Roskaamisen kustannusten tuominen esille viestinnässä – lajittelu on roskaamista halvempaa jokaiselle kuntalaiselle

Kunnanvaltuuston sitoumus roskattomaksi kunnaksi

Kampanjat kertomaan roskaamisen ja lajittelun konkreettisista vaikutuksista

Tiedon kerääminen ja hyödyntäminen Rosgis-sovelluksella kunnan valvonnan tueksi

Roskaamattomuuteen liittyvien tapahtumien järjestäminen kunnan alueella tietyinä päivinä vuodessa

Esimerkit:

- Roskaton Helsinki –kampanja ja loppimaskotit
- Pidä Saaristo Siistinä ry:n Mahanpuruja muovista -kampanja

(vrt. Itämeripäivä)

Kuva 1: Kuntatyöpajan tulokset roskattoman kunnan edistämisessä

Työpajassa pohdittiin roskaamattomuuden tavoitteiden levittämistä näkyvillä kampanjoilla, joissa erilaiset tahot kouluista kauppoihin tekisivät yhteistyötä. Osallistujat näkivät tärkeänä, että kampanjat ovat positiivissävytteisiä, minkä lisäksi tunteisiin vetoamista pidettiin vaikuttavana viestinnän keinona. Kampanjoissa voitaisiin hyödyntää kerättyä tietoa ja tuoda näkyväksi tutkimustietoa roskaamisen ja lajittelun vaikutuksista. Osallistujien mielestä tärkeintä olisi saada ihmiset toimimaan ja siksi roskaamisen vähentämisen mittaamista suositeltiin osaksi kampanjoita.

Osallistujat pitivät tärkeänä tuoda laajemmin ja näkyvämmiin esille lajittelun merkitystä materiaalien hyötykäytön edistämässä, sillä kierrätetty muovi on parhaimmillaan raaka-aine uuteen tuotteeseen. Vaikuttava viestintä muodostuu siten konkreettisista esimerkeistä. Roskaamisen vähentämiseksi on merkittävää lisätä ja edistää erilaisten ryhmien tietoisuutta roskaamisen haitoista. Monipuolisen yleisön tavoittamisessa vaikuttajayhteistyö koettiin toimivaksi kanavaksi. Osallistujat pitivät hyödyllisenä vaikuttaa kuluttamisen ja roskaamisen asenteisiin kouluissa, sillä opitut tottumukset ohjaavat toimintaamme ja koululaisilta tavat valuvat perheiden käytännöiksi.

Roska-astioiden puutteiden, vähäisen määrän ja tyhjennystarpeiden tiedetään puhututtavan kuntalaisia, ja ilmoitukset roskaisista alueista tulevat usein heiltä. Osallistujien mielestä roskaisista alueista ja roskien laadusta tulisi tuottaa parempaa tietoa, jonka avulla voitaisiin luoda systemaattisempi kokonaiskuva roskaantumisesta. Kerättyä tietoa olisi mahdollista hyödyntää kaupunkiympäristössä myös laajemmin – tietoa voitaisiin jalostaa kunnan valvonnan tueksi. Työpajan alustuksessa esitelty Rosgis-sovellus voisi tarjota keinon kerätä tietoa roskaantumisesta ja samalla vähentää suoria yhteydenottoja kuntaan, koska roskista voisi ilmoittaa sovelluksella.

Osallistajat ehdottivat erilaisia kannustimia vähentämään luontoon heitettyjen roskien määrää. Esimerkiksi etupassi tai kahvilipuke voisivat kannustaa kuntalaisia poimimaan roskat maasta. Paremman lajittelun kannustamiseksi ehdotettiin sorttiasemien ja muovinkeräyksen muuttamista asemilla maksuttomiksi. Ehdotuksia nousi myös sanktioiden käyttöön otosta eri tason toimijoille. Esimerkiksi rakennustyömailla sanktioita voitaisiin asettaa jo hanke-ehtoihin, kun pohditaan työmaiden lajitteluratkaisuja.

Osallistujien mielestä kunnanvaltuuston tulisi asettaa sitoumus roskattoman kunnan tavoitteen saavuttamiselle, ja toimenpiteet tulisi luoda eri tason toimijoiden kesken. Roskatonta kuntaa olisi tärkeää edistää yhdessä kuntalaisten kanssa ja kuunnella heidän näkemyksiään ja toiveitaan. Kaupunginosatoiminnan avulla roskaamattomuuden agendaa voitaisiin jalkauttaa vahvemmin osaksi lähiympäristöä.

Käytännöt uudelleenkäytön lisäämiseksi vaativat sitoutumista, suunnittelua ja toistettavuutta

Suomen Muovitiekartan yhtenä tavoitteena on lopettaa muovisten kertakäyttöastioiden käyttö julkisten toimijoiden tapahtumissa ja korvata ne uudelleenkäytettävillä astioilla.² Uudelleenkäyttöä lisäävissä käytännöissä kunnilla on olemassa tärkeä rooli, sillä ne voivat osallistua hankkeisiin ja pilotteihin, ja toimia edelläkävijöinä kiertotalouden saralla laatimalla erilaisia strategioita kestävyuden vahvistamiseksi. Muovien kiertotalouden ja roskien vähentämisen osalta uudelleenkäyttöä vahvistavat käytännöt ovat ratkaisevia, ja ne vastaavat myös kuntien haluun vähentää kertakäyttöisen muovin kulutusta. Teemaa alustavissa esityksissä esiteltiin esimerkkejä uudelleenkäyttöratkaisuista:

Kunnilla on oma roolinsa uudelleenkäytön edistäjinä. Hanna Salmenperä esitteli PlastLIFE-hankkeessa järjestetyn murrosareenan havaintoja muovien ja pakkauksien uudelleenkäytöstä kuntanäkökulmasta.

Uudelleenkäyttöä oli pilotoitu Tapiolan vappu -tapahtumassa ja Outi Jounila kertoi kokeilun onnistumisesta sekä jälkiviisauksista. Pilotti oli osa Kaikki muovi kiertää – aluekokeiluilla käytäntöön -hanketta.

Nuutti Lintu esitteli Green Cup Nordic yritystä, joka muun muassa vuokraa ja pesee uudelleenkäytettäviä tapahtumamukeja. Uudelleenkäytön pilotteja on kokeiltu esimerkiksi Tanskassa Århusin kaupungissa, missä on yhteistyössä TOMRA:n kanssa pyritty vähentämään kertakäyttöisten take-away mukien käyttöä.

---

² Ympäristöministeriö 2022: Muovitiekartta 2.0 Vähennä, vältä, kierrätä ja korvaa.

Uudelleenkäyttö

Kuntatyöpaja: Konkreettiset esimerkit tapahtumien uudelleenkäytön edistämiseen

Uudelleenkäyttöratkaisujen huolellinen ja systemaattinen suunnittelu sekä toistettavuuden edistäminen

Tiedon kerääminen ja levittäminen onnistuneista ja epäonnistuneista käytännöistä

Uudenlaiset käytännöt uudelleenkäyttöön

Kunnan hankintojen priorisointi uudelleenkäyttöpotentiaalın perusteella

Esimerkki:
Tapiolan vappu & Kaikki muovi kiertää – aluekokeiluilla käytäntöön -hanke

Esimerkki:
TOMRA & Århusin kaupunki – Pilot project for reusable takeaway packaging in Aarhus, Denmark

Kertakäyttöisten astioiden kieltäminen

Esimerkit:
• Viro: julkiset tapahtumat
• Ranska: ravintolat

Kuva 2: Kuntatyöpajan tulokset uudelleenkäytön edistämisessä tapahtumissa

Työpajassa osallistujat pitivät uudelleenkäytön edistämisen osalta tärkeänä, että tapahtumien myyjät ja muut toimijat sitoutetaan uudelleenkäyttöön jo tapahtumasuunnittelun varhaisessa vaiheessa. Uudelleenkäyttö vaatii tarkkaa suunnittelua, ja valitut käytännöt ja vastuut määritellään sopimuksin. Edistämisen vaikuttavuutta lisäisi myös uudelleenkäyttöön liittyvien käytäntöjen toistettavuus, sillä kun tapahtumat hyödyntävät uudelleenkäyttöä perusteellisesti, tapahtumatoimijat osaavat varautua siihen hankinnoissaan myös tulevaisuudessa. Uudelleenkäyttöön liittyvät vaatimukset voitaisiin kirjata jo hankintakriteereihin.

Osallistujat korostivat moniulotteisen suunnitteluvaiheen merkitystä uudelleenkäyttöratkaisujen onnistumisessa. Suunnittelua vaativat esimerkiksi uudelleenkäytön laajuus, kuljetukset, sekä pesu- ja palautusjärjestelmät, mitä varten olisi erittäin tärkeää hyödyntää jo olemassa olevia uudelleenkäytön kokemuksia. Tietoa voitaisiin kerätä tulevaisuudessa systemaattisemmin, jotta onnistuneita käytäntöjä sekä kokemuksia saataisiin levitettyä sekä valjastettua käyttöön. Myös epäonnistumisia on tärkeä jakaa eteenpäin, jotta niitä pystyttäisiin paremmin välttämään jatkossa. Haluttuihin tavoitteisiin on mahdollista päästä, kun ratkaisuja ei tehdä hätäisesti.

Uudelleenkäytettävien astioiden käytössä osallistujia puhuttivat pantti- ja palautusjärjestelmät. Panttijärjestelmän todettiin kannustavan astioiden palauttamiseen etenkin, jos palautuksesta saatava summa olisi riittävän korkea. Myös palautusjärjestelmän tulisi olla toimiva. Palautuspisteitä tulisi olla riittävästi ja näkyvillä, ja niiden sijoittamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota – palautuspisteitä olisi hyvä sijoittaa myös tapahtuma-alueen ulkopuolelle. Osallistujien mielestä

palautus pitäisi voida tehdä myös jälkikäteen, jos se on unohtunut tapahtuma-aikana. Näin minimoitaisiin uudelleenkäytettävien astioiden hävikkiä.

Tapahtumakävijöille olisi tärkeää tiedottaa tapahtuman uudelleenkäyttökohteista ja käytännöistä mahdollisimman hyvin. Palautusten ohjeistuksissa voitaisiin tuoda näkyväksi konkreettisilla esimerkeillä, millaisia hyötyjä uudelleenkäytöllä on.

Tapahtumissa uudelleenkäyttöä voidaan edistää monin eri tavoin. Tapahtuma-alueen rakentamiseen tarvittavat kalusteet ja ruokamyyntiin käytettävät astiat voidaan hankkia paitsi toimijoiden omista varastoista, myös hyödyntämällä yritysten vuokrauspalveluita sekä kuntien omia tarvikkeita. Kalusteiden ja astioiden uudelleenkäytettävyyden lisäämiseksi osallistujat pitivät tärkeänä neutraalia ulkonäköä, jotta ne soveltuisivat käytettäväksi mahdollisimman monenlaiseen tapahtumaan.